

**Міжнародні суди та інші міжнародні
інструменти компенсації,
наділені повноваженнями розгляду
заяв та ухвалення рішень щодо
відшкодування шкоди,
завданої збройною агресією**

Право на відшкодування

Міжнародне право визнає право сторони, яка потерпіла внаслідок збройної агресії (держави, юридичних чи фізичних осіб) на відшкодування шкоди, що є основою для виплати росією репарацій та компенсацій за вчинену збройну агресію.

Міжнародні суди та інші міжнародні інструменти компенсації

Основним показником для обрання того чи іншого механізму відшкодування збитків є його **ефективність**.

Тобто рішення суду або іншого компетентного органу має бути реально виконано, порушене право має бути відновлено, юридичні особи мають отримати справедливую компенсацію за понесені збитки.

Міжнародні суди та інші міжнародні інструменти компенсації

Вимоги про відшкодування матеріальних збитків можуть бути порушені в національних судах та Європейському суді з прав людини, Міжнародному суді ООН, Міжнародному кримінальному суді, в інвестиційних арбітражах, державних судах іноземних країн, у спеціально створених фондах чи комісіях.

Міжнародні суди, трибунали та гібридні суди

- Міжнародні судові, арбітражні і «квазісудові» інституції, що розв'язують спори між державами;
- Міжнародний суд ООН;
- Компенсаційні комісії ООН, арбітражні органи.

Міжнародний суд ООН

Відповідно до статті 36 Статуту розглядає заяви щодо будь-якого порушення міжнародного права, в тому числі характеру та розмірів відшкодування, що належить за допущені порушення міжнародних зобов'язань державами.

Міжнародний суд ООН

Рішення, ухвалені Міжнародним судом ООН щодо відшкодування згідно зі ст. 36 Статуту

1) Рішення Міжнародного суду ООН про виплату Угандою Демократичній Республіці Конго 325 мільйонів доларів компенсації за її причетність до окупації територій країни, прийнято у лютому 2022 року.

Демократична Республіка Конго подала заяву до суду 28 грудня 1998 року проти Уганди за акти збройної агресії, вчинені проти неї та її громадян.

Деталі цієї справи є важливими для України. Ця сума мала б бути більшою, якби ДРК належним чином підтвердила свої втрати, такі як шкода довкіллю та шкода, завдана військовим. Питання збройних груп та їх порушень на окупованих територіях є відповідальністю окупанта. Понад 15 років переговорів між двома державами з моменту початкового рішення про сутність справи в 2005 році не призвели до угоди щодо репарацій. Роль експертів у визначенні доказових вимог і шкоди, заподіяної двадцять років після порушень, виявилася недостатньою та непридатною.

Міжнародний суд ООН

26 лютого 2022 року Україна подала позов до Міжнародного суду ООН щодо порушення Росією Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього.

Також у заяві Україна просить зобов'язати Росію виплатити повну репарацію за шкоду, завдану російською агресією.

Компенсаційна комісія ООН

Практика Компенсаційної комісії ООН

Була створена у 1991 р. відповідно до Резолюції 692 Ради Безпеки ООН для розгляду заяв і виплати компенсацій за шкоду і збитки, завдані внаслідок незаконного вторгнення Іраку в Кувейт і подальшої окупації Кувейту в 1990–1991 рр.

Діяльність Комісії головною мірою полягала у встановленні фактів і визначенні розміру компенсації.

Міжнародний кримінальний суд

Згідно зі статтею 75 Римського статуту МКС може визначити в своєму рішенні масштаби й розмір будь-якої шкоди й збитків, заподіяних потерпілим або їхнім правонаступникам, винести постанову безпосередньо стосовно особи, визнаної винною, про відшкодування шкоди, включаючи реституцію, компенсацію та реабілітацію або постанову про виплату в порядку відшкодування збитків до Цільового фонду МКС.

Європейський суд з прав людини

Про шкоду, завдану збройним конфліктом:

- у справі *Loizidou v. Turkey*, яка стосувалася окупації Туреччиною Північного Кіпру;
- у справі *Georgia v. Russia*;
- у справі *Chiragov and Others v. Armenia*.

Європейський суд з прав людини

16 вересня 2022 року РФ було виключено з Ради Європи.

ЄСПЛ має компетенцію розглядати заяви проти РФ щодо її дій або бездіяльності, які можуть становити порушення Конвенції, в тому числі щодо присудження компенсації збитків внаслідок подій, якщо вони сталися до 16 вересня 2022 року.

Європейський суд з прав людини

Розраховуючи на компенсацію за рішенням ЄСПЛ, слід зважати на таке:

- 1) значна тривалість процедури розгляду справи;
- 2) відмова РФ від виконання рішень ЄСПЛ, що практично унеможлиблює отримання компенсації.

Щодо ефективності механізму

Міжнародний кримінальний суд та Європейський суд з прав людини не в змозі розглядати масові позови щодо відшкодування.

Механізм міжнародного інвестиційного арбітражу

Рішення про відшкодування на підставі міжнародних угод про захист інвестицій

Можна відшкодувати прямі збитки та упущену вигоду, втрати капіталізації.

Рішення міжнародного інвестиційного арбітражу визнають та виконують практично в будь-якій країні світу.

Резолюція Генеральної Асамблеї ООН

14 листопада 2022 року Генеральна Асамблея ООН проголосувала за резолюцію «Сприяння правовому захисту та відшкодуванню за агресію проти України», якою визнала, що Російська Федерація має бути притягнута до відповідальності за будь-які порушення міжнародного права, міжнародного гуманітарного права та прав людини в Україні або проти неї, а також створення механізму компенсації Україні.

Резолюція Генеральної Асамблеї ООН як формальна гарантія отримання відшкодування

Резолюція стала підставою для створення міжнародного компенсаційного механізму і, відповідно компенсаційного фонду для відшкодування та відповідно є гарантією того, що держава Україна, українці та іноземці, які постраждали від російської агресії в Україні, отримають належне відшкодування.

Створення спеціального трибуналу – потенційний механізм відшкодування

Рішення Європейського Парламенту «Про створення трибуналу щодо злочину агресії проти України»

Резолюція Європарламенту

Резолюція Європарламенту від 19 січня 2023 року була прийнята з посиланням на резолюцію ГА ООН від 14 листопада 2022 року.

Не містить нових пропозицій щодо самого механізму відшкодування, однак підтримує позицію Генасамблеї та розвиває окремі концепції її резолюції.

Резолюція ПАРЕ

Резолюція ПАРЕ від 26 січня 2023 року теж спирається на пропозиції, що містяться в резолюції ГА ООН.

ПАРЕ фактично визнало готовність взяти на себе лідерство у створенні й підтримці функціонування механізму отримання Україною відшкодування.

Дякую за увагу!

Захід організовано за підтримки Проєкту Ради Європи «Посилення судових та позасудових засобів захисту прав осіб, постраждалих від війни в Україні», який імплементується в межах Плану дій Ради Європи для України на 2023-2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова».

Погляди, викладені в цьому документі, жодним чином не можуть сприйматися як такі, що відображають офіційну позицію Ради Європи».

